OLIY TA’LIM MUASSASALARI VA ISH BERUVCHI KORXONALAR O‘RTASIDAGI STRATEGIK HAMKORLIK

MAMEDOVA ADILYA ADILEVNA
Buxoro davlat texnika universiteti mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya. *Mazkur tezisda oliy ta’lim muassasalari va ish beruvchi korxonalar o‘rtasidagi strategik hamkorlikni rivojlantirishning dolzarbligi yoritilgan. Ta’lim va ishlab chiqarish integratsiyasini kuchaytirish orqali kadrlar tayyorlash sifatini oshirish, bitiruvchilarning mehnat bozoriga moslashuvchanligini ta’minlash hamda hamkorlik jarayonlarini nazorat qilish mexanizmlarini takomillashtirish masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, hamkorlik samaradorligini baholash va monitoring qilishning asosiy yo‘nalishlari ko‘rib chiqilgan.*

Kalit so‘zlar: *ta’lim muassasalari, ish beruvchi korxonalar, strategik hamkorlik, ta’lim va ishlab chiqarish integratsiyasi, dual ta’lim, mehnat bozori, monitoring va nazorat.*

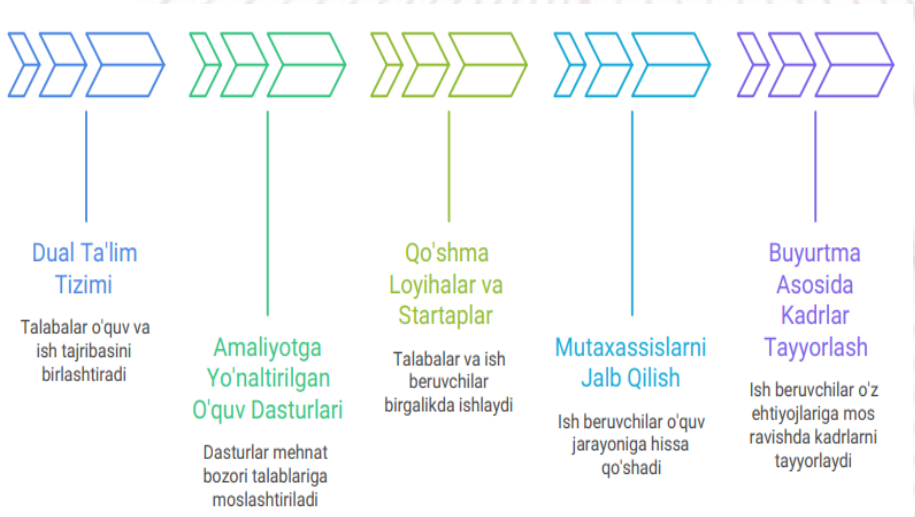
Bugungi globallashuv va raqobat kuchayib borayotgan sharoitda oliy ta’lim muassasalari oldida zamonaviy bilim va ko‘nikmalarga ega, mehnat bozorida raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlash vazifasi turibdi. Bu jarayonda ta’lim muassasalari va ish beruvchi korxonalar o‘rtasidagi strategik hamkorlik muhim ahamiyat kasb etadi. Amaliyotga yo‘naltirilgan ta’lim, qo‘shma loyihalar, dual ta’lim tizimi va ilmiy-tadqiqot ishlari orqali ta’lim sifatini oshirish mumkin. Shu bilan birga, ushbu hamkorlikni tizimli ravishda rivojlantirish va samarali nazorat qilish mexanizmlarini joriy etish dolzarb masalalardan hisoblanadi. Bugungi kunda globallashuv jarayonlarining jadallashuvi va mehnat bozorida raqobatning keskinlashuvi oliy ta’lim muassasalari oldiga mutlaqo yangi talablarni qo‘ymoqda. Endilikda faqat

nazariy bilimga ega bo‘lgan mutaxassislar emas, balki zamonaviy bilim va amaliy ko‘nikmalarni puxta egallagan, tez o‘zgaruvchan mehnat bozoriga moslasha oladigan, raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash muhim vazifaga aylandi. Shu nuqtai nazardan, oliy ta’lim muassasalari faoliyatini ishlab chiqarish va xizmat ko‘rsatish sohalari ehtiyojlari bilan chambarchas bog‘lash zarurati yuzaga kelmoqda. Ta’lim jarayoniga ish beruvchi korxonalar vakillarini jalb etish, mutaxassislik fanlarini amaliyot bilan uyg‘un holda o‘qitish, talabalar uchun ishlab chiqarish amaliyotlari va stajirovkalarni samarali tashkil etish orqali bitiruvchilarning kasbiy tayyorgarlik darajasini oshirish mumkin. Bu esa, o‘z navbatida, yosh mutaxassislarning ish faoliyatiga tez moslashuvi va ularning bandligini ta’minlashga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, oliy ta’lim muassasalari va ish beruvchilar o‘rtasidagi hamkorlik ilmiy-tadqiqot va innovatsion faoliyatni rivojlantirish uchun ham muhim imkoniyatlar yaratadi. Qo‘shma ilmiy loyihalar, startaplar va innovatsion ishlanmalarni amalga oshirish orqali ilm-fan yutuqlarini ishlab chiqarishga joriy etish, korxonalarning texnologik salohiyatini oshirish mumkin. Shu bilan birga, talabalar va yosh olimlarning ilmiy izlanishlarga faol jalb etilishi ularning ijodiy va tahliliy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi. Hamkorlik jarayonlarini samarali tashkil etish uchun uni rejalashtirish, baholash va monitoring qilishning aniq mexanizmlarini ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega. Hamkorlik natijalarini muntazam tahlil qilish, mehnat bozori talablarini o‘rganish hamda o‘quv dasturlarini ushbu talablar asosida yangilab borish ta’lim sifatining barqarorligini ta’minlaydi. Shu tariqa, oliy ta’lim muassasalari va ish beruvchi korxonalar o‘rtasidagi strategik hamkorlikni izchil rivojlantirish mamlakatning kadrlar salohiyatini mustahkamlash, innovatsion rivojlanishni jadallashtirish va iqtisodiyotning barqaror o‘sishiga erishishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

Mazkur jarayonda oliy ta’lim muassasalari va ish beruvchi korxonalar o‘rtasidagi strategik hamkorlik alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki aynan

korxonalar real ishlab chiqarish jarayonlari, zamonaviy texnologiyalar va amaliy talablar bilan ta’lim tizimini bog‘lab beruvchi asosiy bo‘g‘in hisoblanadi. Bunday hamkorlik orqali o‘quv dasturlarini mehnat bozori ehtiyojlariga moslashtirish, talabalarni real ish jarayonlariga jalb qilish hamda ularning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish imkoniyati yaratiladi. Amaliyotga yo‘naltirilgan ta’lim, qo‘shma loyihalar, dual ta’lim tizimi va ilmiy-tadqiqot ishlari hamkorlikning eng samarali shakllari hisoblanadi. Xususan, dual ta’lim tizimi orqali talabalar bir vaqtning o‘zida oliy ta’lim muassasasida nazariy bilim olib, korxonalarda amaliy tajriba orttiradilar. Qo‘shma loyihalar va ilmiy-tadqiqot ishlari esa innovatsion g‘oyalarni amaliyotga tatbiq etish, ishlab chiqarish muammolariga ilmiy yechimlar topish imkonini beradi, bu esa ta’lim sifatining oshishiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ta’lim muassasalari va ish beruvchilar o‘rtasidagi hamkorlikni tizimli ravishda rivojlantirish, uni rejalashtirish, muvofiqlashtirish va samarali nazorat qilish mexanizmlarini joriy etish dolzarb masalalardan biridir. Hamkorlik natijalarini muntazam baholab borish, monitoring qilish va aniq samaradorlik ko‘rsatkichlarini belgilash orqali ushbu jarayonning real natijalari aniqlanadi. Natijada ta’lim sifati oshib, bitiruvchilarning ishga joylashish darajasi yaxshilanadi hamda mamlakat iqtisodiyoti uchun yuqori malakali kadrlar tayyorlashga erishiladi.

1-rasm. Oliy ta’lim va ish beruvchilar hamkorligi masalalari

Oliy ta’lim muassasalari va ish beruvchi korxonalar o‘rtasidagi hamkorlik kadrlar tayyorlash tizimining muhim va ajralmas tarkibiy qismi hisoblanadi. Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida mehnat bozorining tezkor o‘zgarishi, texnologik taraqqiyot va raqobatning kuchayishi oliy ta’lim tizimidan moslashuvchan, innovatsion hamda amaliyotga yo‘naltirilgan yondashuvlarni talab etmoqda. Shu bois ta’lim jarayonini ishlab chiqarish bilan uzviy bog‘lash, ish beruvchilar ehtiyojlarini inobatga olgan holda mutaxassislar tayyorlash dolzarb vazifalardan biridir.

Mazkur hamkorlikning asosiy maqsadi ta’lim mazmunini real ishlab chiqarish ehtiyojlariga moslashtirish, talabalar va bitiruvchilarning kasbiy bilim, ko‘nikma va malakalarini rivojlantirish hamda ularning mehnat bozorida raqobatbardoshligini ta’minlashdan iborat. Nazariy jihatdan bunday hamkorlik “ta’lim–fan–ishlab chiqarish” integratsiyasi tamoyiliga asoslanadi. Ushbu integratsiya bilimlarni amaliyot bilan uyg‘unlashtirish, ilmiy-tadqiqot natijalarini ishlab chiqarishga tatbiq etish va innovatsion kadrlar tayyorlash imkonini beradi.

Strategik hamkorlik uzoq muddatli, tizimli va o‘zaro manfaatli munosabatlarni nazarda tutadi. Bunday hamkorlikda oliy ta’lim muassasalari va ish beruvchi korxonalar o‘z vazifalari va mas’uliyatini aniq belgilagan holda faoliyat olib boradi. Xususan, ish beruvchi korxonalar o‘quv rejalari va fan dasturlarini ishlab chiqishda ishtirok etadi, mutaxassislik fanlarining mazmunini ishlab chiqarish talablari asosida takomillashtirishga ko‘maklashadi, amaliy mashg‘ulotlar va ishlab chiqarish amaliyotlari uchun moddiy-texnik baza yaratadi hamda bitiruvchilarni ish bilan ta’minlash jarayonida faol ishtirok etadi.

Oliy ta’lim muassasalari esa zamonaviy pedagogik texnologiyalar, innovatsion yondashuvlar va ilmiy yutuqlar asosida raqobatbardosh mutaxassislar tayyorlashni ta’minlaydi. Oliy ta’lim muassasalari tomonidan ish beruvchilar bilan hamkorlikda ilmiy-amaliy loyihalar, malakalarni oshirish

dasturlari va qo‘shma tadqiqotlar amalga oshiriladi. Bu jarayon kadrlar salohiyatini oshirish bilan birga, ta’lim va ishlab chiqarish o‘rtasidagi uzviy aloqani mustahkamlashga xizmat qiladi.

Natijada ta’lim muassasalari va ish beruvchi korxonalar o‘rtasidagi strategik hamkorliklar nafaqat ta’lim sifatini oshirish, balki iqtisodiyot tarmoqlarini malakali, zamonaviy fikrlaydigan va innovatsion faoliyatga tayyor kadrlar bilan ta’minlashning muhim nazariy va amaliy asosini yaratadi.

Demak, oliy ta’lim muassasalari va ish beruvchi korxonalar o‘rtasidagi strategik hamkorlikni samarali rivojlantirish aniq va tizimli mexanizmlarni joriy etishni talab etadi. Ushbu mexanizmlar ta’lim jarayonini mehnat bozori ehtiyojlariga moslashtirish, kadrlar tayyorlash sifatini oshirish hamda bitiruvchilarning kasbiy moslashuvchanligini ta’minlashga xizmat qiladi. Amaliyot shuni ko‘rsatadiki, hamkorlikning samaradorligi bevosita uning shakl va vositalarining to‘g‘ri tanlanishiga bog‘liq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Yoshlarni kasb-hunarga o‘qitish va bandligini ta’minlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori, 2021 yil.
2. Nazarova, Z.Sh. (2021). “Yengil sanoat sohasida kadrlar tayyorlashda dual ta’limning ahamiyati”. Toshkent to‘qimachilik va yengil sanoat instituti ilmiy ishlar to‘plami, №2, 45–51-betlar.
3. Juraev, M., & Tadjibayeva, S. (2021). “Implementation of Dual Education in Uzbekistan: Challenges and Opportunities”. International Journal of Education and Learning, Vol. 3(1), pp. 25–34.
4. “Ta’lim va ishlab chiqarish integratsiyasi: dual ta’limni amalga oshirishning samarali usullari”, O‘qituvchi gazetasi, 2023 yil, №4.
5. World Bank. (2020). Skills for a Modern Economy: Reforming Technical and Vocational Education in Central Asia. Washington D.C.

6. Cedefop. (2018). The Role of Work-Based Learning in Vocational Education and Training. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

7. Abdurahmanova, G. (2022). “Development of Textile Industry Personnel in the Context of Dual Training System”. Journal of Modern Education Review, Vol. 12(6), pp. 112–120.